

Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 640

Tiltaltes navn: Oluf Fennefoss

Årstall: 1618-1629

Sted: Hornnes i Vest-Agder

sigh aff de 12 mend och siden aff Peder Raffun at were bleffuen gandsche wforrettet, och dieris domme derfore at bliffue død och machtisløes och icke at komme hannem paa hans ære till forachtelße eller forkleneringh i nogen maader, och formeener hannem pligtigh were hannem at igien giffue ald erlidende schade, forsømmelße, kaast och theringh, effter som hand haffuer ladet andrage och ydermehre weed at berette. Derom at møde wdi rette &c:

Wdi lige maade ere och citerede at møde effterschr^{ne} 12 dombsmend aff Guoschiberre, nembligh Oluff Haaland, Peder Reffuen, Giermo Sunde, Oluff Sunde, Oluff Nørre Sunde, Siffuer Wiste, Tørris Vißnes, Arne Taste, Matz Taste, Lauritzs Finnestad, Knud Wistes arffuinger och Simen Tastis arffuinger, som samme domb forhuerffuet haffuer, om de haffuer der noget emoed at sige.

Befaeles och Christoffer Hanßønn, welb: Erich Whrnis fuldmächtige, till samme tiid och sted at møde, om hand paa hans hosbunds weigne haffuer noget till sagenn at suare.

En huer med dennem tagendis alt, huis de dennem her wdinden achter med at forsuare.

9.

Sigri Aamundtzsdaater, Halduor Hannestad, Houschuldt Fænnefoss, Tolleff Aas, Ioran Fænnefosß, Halduor Iordthued, Gurunn Bierckeland, Marritte Wuilbergh & consortes aff Effuie prestegiell i Raabiugde lauget, citaverunt:

Mickell Hansen, laugmand wnder Augdesiden, huorledis de anno 1618 dend 23 januarij schall haffue weret steffnt aff erligh och welbiurdig mand Styringh Boell, dend tiid kongel. m: befaelingsmand offuer Augdeside lehne, och effter samme hans steffningh och befaelingh ware eschit for rette paa Hornes ledingstagh, aff erligh och welacht mand Hans Iørgenßøn, dend tiid kongel. mayetts fouget der sammesteds, och aff hannem saauell som aff rettens besiddere och effter Norgis lough, kiøbebalkens 12 capitell schall were bleffuen nød och thungen till dieris sandhed at proffue anlangende ehnn mand wed naffun Oluff Fænnefoß, huileken for^{ne} Styringh Boell och till samme tiid schall haffue steffnt, haffuendis hannem till at thale for trolddombs breffue, hand schulle haffue sigh tilforhandlet och wdkiofft aff en landstryger och throldmand i dend

meeningh at schade och forderffue sin ieffn christen, saauelsom och schall haffue hannem till at thale for et schudtzsmaalsbreff som meenige alffmoe och sognemend i Hornes sogenn saauelsom ehn part aff Effuie sogenn schall haffue offuer hannem beklaget dennem, och angiffuet at were en berøchtet throldmand, som med throldomb schulle kunde omgaae, och saa mange som med hannem schulle haffue weret wdi trette, schulle were paa helßen och helbred, boe och boeschab wederfahret stoer schade och wlycke. Da effterdi for^{ne} personer meener sigh till for^{ne} tiid at haffue proffuet och bestaaet dieris sandhed, och ey for^{ne} Oluff Fænnefosß da schall haffue dennem noget beschylt, som schall kunde beuiibis aff prouffs-breffuet, som konningens fouget, for^{ne} Hans Iørgenßøn, dend tid schall haffue forhuerffuet; icke heller effter lougenn tingfar balkens 4 capittel, schall vere ført bedre prouff och widnesbiurd emod; sammeledis schall och icke heller for^{ne} Oluff Fænnefosß haffue erbödet sig at giøre sin wnderførßell, och suere sigh frj effter lougen for tillagde throldombs sagh effter steffningens indhold; alligeuell schall for^{ne} Mickell Hanßøn haffue sigh wnderstaaed och dømbt forschreffne prouff fraa ære och lempa, wanseendis att der schall haffue weret de prouff tagenn och forhört i sagen, som fast mehre schall anrøre Oluff Fænnefosßis bedrifft, end huis som de haffuer proffuet; och derwdoffuer meener for^{ne} prouff och personer, at hand schall haffue dennem høyligen emoed Norgis loug wforrettet, och tilbørlien bør at stande dennem tillrette, saauell som och igien giffue dennem ald huis anuende kost och theringh, schade och for-sømmelße, som de derpaa liid och anuendt haffuer &c.; derom at møde &c:

Ere och citerede Oluff Fænnefosßis arffuinger med de 12 mends domb at møde, som i sagen schall were affsagt, saa och med laugmandens, for^{ne} Mickell Hanßøns domb, som de nu sist i sagenn haffuer forhuerffuet, disligeste hæderligh och wellehrd mand her Hanß Hanßøn Marriagger, sogneprest till Effuie prestegield, med prouffs breffue, schudsmaalsbreffue, och andet mehre, som for^{ne} sagh om Oluff Fænnefosß wedkommer.

10.

Elluff Wlffsønn paa Røsseland i Effuie sogen i Raabiugde boende, citavitt:

hans quinde schulle were hoes hannem eller ey, eller huordant dommenn schall forstaaes, huor effter hand kunde wiide sigh at forholde, huilcket hand icke haffuer maat erlange, mens at de haffuer giffuet en resolution paa hans begieringh, at de wille forsuare och erklero dieris domb, om de aff dieris høye øffuerighed derom ydermehre bliffuer anmodit; derom at møde &c: Och at suare hannem till hans gravamina articulata et quærelas, haffuendis med den nem alle huis documenter, acterne indlagde supplicationer in originali, och sønderligh med dieris capitells hoffuit protocoll, med huis mehre de achter samme dieris domb at wille forsuare och den siste affscheet forklare, om forbete domb med sine anexer kommer offuer eens med Guds ord, kierckens ordinantz, recessen och juris fundamentis. Citeris och forbemelte doctor Niels Paasche at suare till huis tiltale forne Iohannes Lembke formeener sigh till hannem at haffue, formiddelst dend langsmelig arrest hand offuer hannem effter enn zeddell aff s. erligh och welb: mand Knud Gyldenstiern till Aagaard, dend tiid hans mayetts befaelingsmand paa Bergenhuus, forhuerffuet haffuer, och om andre tiltale, som hannem nochsom schall were beuiist &c:

13.

Her Hanss Marriagger, sogneprest till Effuie prestegield i Raabiugde lauget, citavit:

Mickell Hanssøn, laugmand paa Augdesiden, for nogle prouff hand paa laugtingit anno 1626 dend 29 junij schall haffue feld, formellende om Lauritzs Oelßønn, tinghschrifuer, och Oluff Fænnefossøs quinde och thuende sønner (: maa schee :) i dend meeningh, at hand kunde handtheffue och forsuare forne Lauritzs Oelßønn och de Fænnefossøs folck och bringe her Hans i stoer klammer och trette i fremtidenn, icke erachtendis, at de samme prouff, som Mickell Hanßøn schall haffue feld, schall haffue standen i rette for hannem och wilde paa høyeste eed wedgaa, huis de haffuer prouffuet tilforne; sammeledis schall och haffue weret tilstede och indstefft Andre prouff, huilcke dogh icke schall haffue maat bliffue forhört, och meener forne her Hans, at Mickell Hanßøn, hannom waffuidendis, paa laugtingit haffuer feld de prouff, som haffuer proffuet dieris sandhed, wdi huilcket hand formeener hannem stoer

wret at haffue giort, och derfor bør pligtigh were at stande hannem tilrette, saauell som igien at erstedige hannem for kaast och theringh, med ald anden interesse, som hand sielff eller wed sin fuldmächtige ydermehre achter at berette och foregiffue; derom at møde &c:

14.

Gabriell Pallessøn paa Harasta i Stavanger lehn citatt:

Peder Raffun, laugmand i Staffuanger, for en domb hand dend 14 julij nestforleden paa Staffuangers raadstue haffuer wdsted, och derwdi hans contract och forpactningsbreff, hand aff s. welb: Peder Hansønn bekommet haffuer, paa for^{ne} Harasta, hand paaboer, haffuer heden dømbt till itt bøxell breff att schulle eragtis, efftersom samme domb i sigh sielffuer wduiße, huormed hand formeener for^{ne} Peder Raffun hannem at haffue wforrettet emoed samme breffs indhold, bemellende att hand med hustrue och børn samme gaard dieris liffs tiid schall beholde, och icke der wdi tridie aars tage bemeldis aff hannem eller hans arffuinger at schulle wdgiffuis, medens hans penge i 22 aar schall haffue annammet, saa och mester Claus, som samme gaard i arff forgangen aar schall haffue bekommet, wed dannemend tilbødet samme aars rest, effter des schrifftligh tilbuds wiidere formeldingh, saa och i ded hand hannem med samme domb hasteligen schall haffue offuerjlet, och icke som en betenckennde dommer sagen eigentligh anseet, effterdi hand for hannem schrifftligh och mundtligh sigh for rettenn høyligenn schall haffue beklaget offuer hans breffuers fraaforholdelße aff den soerenn schriffuer, nembligh Hendrich Hanøn, huormed och wdindenn hand sigh formeente at wille fordegtige, saa och dermed at stadfeste och beuiße, hans for^{ne} hoffuitbreff at were en contract effter des formeldingh, och hand dereffter mechtigh at were for^{ne} gaards wnderligendis marck och eygendorb sigh att giøre saa nøttigh och gaffnligh, som hand best kand, gaarden till fordeell och icke till schade, och laugmandenn dogh ded icke schall haffue willet ansee, och sagen till betenckende optaget, saa hand paa rettens weigne och kunde hannem tillforhiolpet hans paaklagede breffuers fraaforholdelße igien at maatte bekomme, forrind hand wdi sagen dømme wille, saa laugmanden dereffter med huis wiidere Gabriell Palleøn da kunde haffue at legge i rette, parterne forsuarligen kunde haffue

gammell, hendis vilkaar motte mildeligen bliffue anseett, att hun motte bliffue befriett fra dett echteschab som for^{ne} Tollach och hende haffuer verrett begynt jmelle.

Da effter denne sags lejlighed er herudj saa kient och endeligen besluttett, att effterdj 3 aar er forløben effter deris bryllup, och raad midlertid er søgt effter ordinantzen, dog uden ald forbedring, diszligeste ochsaa effterdj dett bevisis att Tollach Torgirszøn viste sitt brech for brylluppett, saa er dett jtt stort suig och bedregerij, der iche burde att findis vdi echteschab: Guds egen ordning, och effterdj for^{ne} Tarald Moys daatter Ambor, endnu schall verre jtt vngt mennische, paa dett hun aff kiøds och blods schrøbelighed iche schall falde i løszachtighed, Gud till fortørnelse och mange till forargelse, da maa hun effter denne dag aldeelis verre affschilt fra for^{ne} Tollach Torgirszøn och forløffuis itt andett erligt echteschab, huor Gud dett hende vill forsiune, men hannem iche att maa gifte sig mett nogen anden, saa lenge hun leffuer. Till vindisbyrd etc. Loco et tempore ut supra.

561 Niels Høgs qvitantz for x rix daler hand udgaff till schatt paa Søffren Raszmusøns vegne pro anno 1622.

Capitell i Stavanger kiendis, att erlig och velacht mand, Niels Høg, borgemester hersammesteds, haffuer erlagt och betalt x enhende rix daller in specie paa Søffren Raszmuszøns vegne for Kolnes och Øffuervattne præbender, mett huilche for^{ne} Søffren Raszmuszøn aff hans majest: naadigst forleent er huilchett er vdgiuett till den schatt som nu sidst effter kong, majest: breff mett andett capitells schatt bleff erlagt pro anno 1622. Die 31. martij wnder capitells segell.

H. Hans Mariager och Oluff Fennefosz.

De samme som s. 352 — kiendis och giør vitterligt, att anno 1623 Botolphj dag, som var den 17. junij, paa voris capitells huusz, offuer-verendis erlig och velforstandig mand Anders Hanszøn, kong:

majest: fouett i Ryfylche lehn och nu fuldmechtig j sin husz-
 bonds, erlig och welbiurdig mand Henrich Bille till Tirs-
 bech, kong: majest: beffalnings mand offuer Stavanger, hans 562
 fraverelse, var schichett for osz Knud Erichszøn, velacht
 Michel Hanszøn, kong: m: fouet i Raabøgdelaugett,
 hans tienere, som fremblagde en schrifftlig fuldmagt, giffuen for^{ne}
 hans huszbond aff Oluff Fennefosz, huilchen der nu till Bo-
 tolphj hadde ladet her for capitell jndsteffne hæderlig mand, h.
 Hans Hanszøn, provist i Raabøgdelaugett och sogneprest till
 Effuie præstegield, j for^{ne} Oluff Fennefossis sted att hende dom,
 effterdj hand for vanförsell och alderdoms schrøbelighed iche
 personlig selff kunde møde. Och var steffningens indhold, att
 for^{ne} Oluff Fennefosz hadde tiltall till for^{ne} h. Hans Hanszøn,
 fordj hand hadde vnderstaaitt sig att holde hannem, hans hustru,
 børn och sönneqvinde j langsommelig tid fra dett hellige alte-
 rens sacramente, effter en schrifftlig klagt till welb: mand Chri-
 stoffer Gøye, huorudj var jndfört vnder for^{ne} Oluff Fennefossis
 segell: Først at h. Hans hadde forholdett hannem, hans qvinde,
 3 hans sønner och 2 hans døtter fra sacramentet i 3 aar. Der-
 nest att en aff hans sønner var hendød vden sacramentet. For
 dett 3. att hand haffuer forholt hans sønnekone fra sacramentet,
 som var kommen aff itt andet fougderj. For dett 4. att hand aff 563
 predichestolen haffuer kaldet hannem smørnesse. For dett 5.,
 effter hand effter en 12 mends dom er bleffuen frikient for
 huis groff sag hand var beschyldett for, vden alleeniste att
 hand schulde staa obenbare schrift, haffuer h. Hans iche
 enda villett stede hannem till affløsning. For dett 6. och sid-
 ste att h. Hans haffuer obenbarett loulig schrifftemaal. Der-
 effter lod for^{ne} Knud Erichsøn læse den 12 mends dom daterit
 Horffuerachs laugting den 26. junij 1620, formeldendisz i sin
 beslutning, att for^{ne} Oluff Fennefos er tillfunden effter høyb^{te}
 kong: m: breff sub dato Kiøbenhaffn den 12. octobris 1617
 att staa obenbare schrift for sin forseelse med de troldoms
 breffue hand sig till forhandlett haffde, och der mett at verre
 befriitt paa sitt liif etc. Och var der schreffuen vden paa samme
 dom mett h. Hanszis egen haand disze effter^{ne} ord: „Bekiender
 jeg, Hans Hanszøn, sogneprest till Effuie prestegield, att haffue
 lest denne dom den 16. februarij 1622. Och naar Oluff Fenne-
 fosz bekommer qvitantz paa Nedenes aff voris kiere øffrigheid,

att hand er frij for sine gierninger, saa kong: m: secht er afflagt och betalt och iche meere att schall steffnis j den sag, saa schall for^{ne} Oluff Fennefosz och hans qvinde oc sønner gierne komme till obenbare schriftt.“

564 Effter slig lejlighed sette for^{ne} Knud Erichsen i ald rette, om for^{ne} h. Hans iche burde at stande till rette, fordj hand iche endnu haffuer rettet sig effter den 12 mends dom och sin opschrift der paa mett egen haand, formeendis hannem intett vedkom nogen secht eller ydermeere steffning berobe sig paa, mett meere.

Hertill att suare er møtt i rette for^{ne} h: Hans Hanszis echte-qvinde Marene N: da atter mett sin husbands schriftlige jndleg, huorudj hand først vndschylde sig att hand iche j egen person kunde møde paa capitell baade for hans suagheds schyld, saa och for hand mett welb: Christoffer Gøyes steffning var steffnt till laugting, som holdis schall i Raabygdelaugett neste søgne effter s: Hans dag, saa at tiden falt hannem alt for kort at møde paa begge stæder. Dernest till den første klagt suarer hand, att for^{ne} Oluff Fennefosz iche alleeniste effter hans egen bekiendelse hadde tilkiøbt sig aff en landstryger nogen troldoms breffue till at schade sin jeffn christen mett, men end och-saa altid haffde hafft røchte for en troldmand effter it schudsmaals breff som effter salig welb: Sturing Bohls beffaling bleff tagen i Hornes kirche trinitatis søndag 1617, saa vell som och effter dett schudsmaal som menige mand gaff hannem 565 i Effuje hoffuedkirche, der bispen der seenisten visiteret den 15. junij 1619, och paa andre fleere adschillige steder, som beviszligt er. Belangende Oluff Fennefossis qvinde och børn kand h. Hans iche benechte att haffue holt fra sacramentet, aff aarsage att de aff den suoren schriffuer Lauritz Ollsøn var beschyl-dett att verre lige saa gode som Oluff Fennefosz selff, huorudoffuer hand iche torde stede dennem till sacramentet, men lod steffne for^{ne} Lauritz Ollsøn till Hiortued i Hornes sogen den 28. aprilis 1620, huor och proff och vindiszbyrd bleff tagen om for^{ne} Lauritz Olsens ord effter den hoszføyede copie. Huortill Knud Erichszøn suaredes, att de proff var vlouglig tagen, effterdj for^{ne} Lauritz Olsøn iche var da tilstæde att suare effter lougen, formeendis att naar nogen er steffndt och iche møder, da bøder hand kongen sin secht och bonden kosthold och siden sagen

att steffnis paa ny. Sette derfor i ald rette, om h: Hans iche burde att undgiede dett hand haffuer holt Oluff Fennefoszis qvinde och børn fra sacramentet, som dog intett werligt endnu var offuerbevijst. Hans sønneqvinde haffuer h: Hans saa lenge holt fra sacramentett, indtill hun fich bevijst huorledis hendis vilkaar var, effterdj hun var kommen aff jtt andett prestegield, och der- effter siden bleff sted till sacramentet. Att en hans sønner døde vden sacrament, dertill suaredes h: Hanszis qvinde att hand var dett aldrig begierendis. Till dett att h: Hans schulde oben- barett loulige schriftmaall, der til suarer hand j sitt indleg, att hand for sin sambvittighed iche kunde døllie dett som Gud vilde haffue obenbarett. Ey heller bad Oluff Fennefosz hannem nogen tid att hand schulde døllie det, men meegitt heller bad att hand vilde giøre bøn for hannem offentlig aff predichestolen, som och scheede. Till mett befindis, att Oluff Fennefosz denne sin onde bedrifft haffuer obenbarett selff for mange flære och iche for h: Hans alleene. Att h: Hans paa den 12 mends dom schriffuer om qvitantz aff øffrigheden och kongs secht tilforn att betale, dertill setter hand aarsag i sitt indleg, att Oluff Fennefosz saa vell som en mandrabere eller den der ligger hosz sin neste slecht burde att fornøye herschabett och sagvolderen, førend hand fich affløszning, och aldrig schall bevijses att Oluff Fennefosz endnu nogen tid om søndagen er kommen till hannem mett nogle aff sine kyndinge och venner och begiert absolution, efftersom dett beffalis j ordinantzen fol: 21, med meere som for^{ne} h: Hanszis indleg vidlofftig formelder. Da berobede for^{ne} Knud Erichszøn sig paa it kongebreff for nogen tid siden ved prenten vdgangen om løszachtighed och andett saadant, att ingen som tilstedis att søger kirchen, schall holdis fra sacramentet, endog sagen hosz herscabet iche er aftingett. Sette derfor j ald rette, om for^{ne} h: Hans effter forberørte lejlighed iche hadde forseett sig baade jmod ordinantzen och kong: m: breffue och mandater, och var derpaa en endelig domb begierendis.

Da effter ord och tale, breffue och bevijsz som osz nu paa denne tid er forekommen, saa och effter sagens lejlighed i sig selff kunde vj iche rettere kiende, end effterdj ordinantzen formelder fol: 21, att ligesom mett mandrabere och dennem som ligger hosz deris nær slegt, saa schall och handlis mett dennem som mett obenbare laster haffuer obenbarlig fortørnett den hel-

lige kirche; nu schall en mandrabere førend hand faar affløszning tage nogle till sig aff sine kyndinge och venner och gaa om søndagen till hannem som er sogneprest, och der strax effter prædichen for høye altere giffue obenbare sin anger och ruelse tilkiende for alle. Derfor, effterdj dett iche for osz bevisis att Oluff Fennefosz dette endnu nogen tid haffuer giortt, siden hand bleff dømpt till att staa obenbare schrifft, kunde vj iche befinde h: Hans i dett styche att haffue giort imod ordinantzen. Men belangende dett kongebreff som vdgich aff Kiøbenhaffns slott den 16. februarij 1621 om løszachtighed eller andett saadant, dersom kong: majest: vill haffue dett forstaaett j almindelighed, iche alleeniste om løst leffnitt, men ochsaa om alle fald och forseelser, da haffuer for^{ne} h: Hans sig vnderdanigst deremod att erklaere eller
 568 stande till rette som vedbør. Huad vedkommer Oluff Fennefoszis qvinde och børn, som en tid lang er holden fra sacramentet, da effterdj de iche endnu lougligen er frikjent for de groffue sager som dennem er tillagt effter proff och vindiszbyrds indhold, saa och effterdj sagen siunis endnu att henge j suang och befindis att verre indsteffnett for laugmanden till neste søgne effter Jo-hannis, viste vj osz intett herom att kunde sententiere, førend vj videre her om blifuer forstendigett om deris vschyldighed. Saal haffuer och h: Hans giort rett j dett hand holt Oluff Fennefoszis sønnequinde fra sacramentet, som var fremmett kommen aff itt andett prestegield, jndtill hand forfarett om hendis vilkor, efftersom dett och forbiudes i ordinantzen att en sogneprest iche scall befatte sig mett andre end sine egne sognefolch, effterdj hand dog siden effter visz kundscab haffuer anammett hende till naderens deelachtighed. Att Oluff Fennefoszis søn døde bortt vden sacramentet, dersom h: Hans iche var tilsagt att besøge hannem i sin siugdom, kand hand dett iche bedre. Diszligeste att h: Hans aff predichestolen schall haffue kaldett Ole Fennefosz smør nesze, er iche for osz bleffuen giort beviisztigt. Endelig kand dett iche kaldis att røbe schrifftemaall, det som en vden kirchen obenbarer for sin sogneprest, och dett iche for han-nem alleene, men for mange flære, som forberørt er. Till vindiszbyrd etc. Actum etc.

att den anden seddell schall verre kommen fra Niels Nodstad sielff, berober sig och der till mett paa sin broder h: Daphind, att hand iche alleene haffuer bedett hannem om att søger om saadanne ulouglige middell och raadt, men haffuer och brugt dennem, da kunde vj denne gang intett endeligt slutte och dømme her om, førend for^{ne} h: Daphind och Niels Nodstad (huilche denne sag ochsaa fast angaar) bliffue lougligen steffnt till vedermaals tale och sagen da grandgiffueligen fra grunde kand bliffue forhört, da att gaasz derom huis lou och rett kand medføre. Imidlertid bør for^{ne} her Thomas hereeffter som tilforn att verre aff sitt officio suspenderet, indtill sagens endelig uddrecht. Till vindiszbyrdt etc.

Welb: Christoffer Giøye och her Hans Hansøn Mariager.

Capitell i Staffuanger kiendis och giør vitterligt, att aar effter Guds byrd 1629 den 12. maij paa voris capitells husz, offuerverendis erlig och welbyrdig mand Henrich Bille till Tirszbech etc. (som foreg.) sampt welacht Peder Saxe, fuldmächtig paa Søffren Rasmuszens vegne, som nu er forlent mett Colnes och Offuervatne præbender, waar skichett for osz Peder Christenszøn paa Ytternesz i Ordall sogen mett fuldmacht paa erlig och welbyrdig mand Christoffer Gøye, kongl: majest: befallingsmand offuer Agdesiden, hans vegne, efftersom hand den 12. febru: sidstforleden haffde forhuerffuett en capitells affsecht, lydendis att hand mett sin wederpart hæderlig och vellerdt mand h: Hansz Hanszøn Mariager, sogne-prest till Effuie prestegield, schulde till denne dag møde her paa voris capitells husz, huilchen hand haffde steffnt, fordj hand bedriffuer adskillige verdslige sager och sig der mett befatter, item for klammer och trette hand sig indbilder och imod sin werdslig øffrighed sig foretager, uanseett hand paa adskillige tider derom skall verre advarett och paamindt, dett dog hosz hannem ingen frucht haffuer schaffett, meenendis hand bør som en ordinatzens offuertraedere att affsettis och staa till rette som vedbør, mett meere steffningens indhold.

Herom indlagde for^{ne} Peder Christenszøn en opkast (dog foruden haand och segell) aff en steffning, som her Hansz Mariager schulde verrett begierendis offuer Lauritz Olszøn, soren-schiffuer i Raabygdelaugett, fordj hand haffde sichtett Oluff Fenefosz, hans hustru och to aff hans sonner att kunde troldom, formeendis h: Hans intett mett saadan werdslige sager att haffue att bestille. Dernest indlagde hand itt probsbreff dateret den 10. april 1618, udgiffuett och forseiglett paa Nedenes aff 6 laugrettismend i Omli prestegield, lydendis att de haffde hørt, huorledis salig welb: Sturing Bohl schulde haffue ladett meiggitt ilde for retten paa h: Hans paa Effuie, fordj hand haffde indfalde udj den soren schriffuers bestilling 664 och schreffuen skudzmaall och fratagett hannem sin ringe næring, och att den gode mand beffoell h: Hans, att hand aldeelis intett skulde beffatte sig mett nogen skriffuerens bestilling, saa frembt hand iche vilde lide skade. Meente derfor Peder Christenszøn nochsom att verre beviist her Hans om saadanne werdslige sager att verre advarett och paamindt. For dett tredie talte Peder Christenszøn om ett zeddell, h: Hansz Mariager skulde haffue schreffuitt, om huilchett prousten i Raabygdelaugett, hæderlig och wellerdt mandt h: Niels Pederszøn, wiste beskeden, som och nu till denne tid var steffnd sin sandferdighed her om att vittne. Da bleff samme zeddell i rette lagt, lydendis ord fra ord som effterfølger:

Efftersom bønderne her ude haffuer hafft samtale, att de vilde haffue nogen spørszmaall andragen for kongl: majest:, och siunis dennem gott, att alt lehnnett herudj kunde verre samholden, saa nogle dannemend aff huert sogen kunde møde paa Baché gamle tingsted den neste mandag effter fastelauns sondag, huorom nerverende bud Biørn Handaasz er afferdigett, saadant att lade dannemend vide her offuen fore. Aff Effuie anno 1628 den 9. februarij.

Hansz Hanszen, egen haand.

Om denne zeddell tuifflede Peder Christenszøn, att dett iche schulde verre den sandskyldeste. War derfor begierendis, att h: 665 Niels mett sin eed motte bekrefte dett att verre den rette, som bleff læst i Settersdall paa Walle kirchegaard. Huortill

her Niels suaredes, att endog hand iche haffde dett behoff, uden Peder Christenszøn gaff hannem fuld sag, att dett iche war den samme, dog vilde hand nochsom giøre sin eed, huilchett hand ochsaa giorde høytt och strengt noch, att dett var den samme zeddell och ingen anden. Sette derfor Peder Christenszøn i rette, om her Hansz iche dermett haffde giort imod ordinantzen, och vaar derpaa endelig domb begierendis.

Herjmod att suare møtte i egen person her Hansz Mariager och først beklagett sig, att efftersom Gud haffde lagt hannem skrøbelighed paa, saa hand var meegitt tunghørig, motte hand iche faa mange steffninger att see, som offuer hannem bleff udtagen, dennem læse eller skrifue paa dennem, wanseett hand bød penge derfor. Dernest suaredes hand till den første Peder Christensøns beschyldning anlangendis den steffning offuer Lauritz Oelszøn, att hand vaar foraarsagett der till, efftersom hand for den beskyldning hand haffde tillagt Oluff Fennefosz, hans hustru och børn, haffde holt dennem fra sacramentet. Torde derfor iche dennem dertill tilstæde, førend de derfore bleffue ercleret och klar giorde ved loug och domb, som dett sig bør, sagde och att dett alleene vaar hans begiering att bekomme steffning offuer for^{ne} Lauritz Olszøn, saa langt var dett fra, att hand selff i saadan en verdsig sag vilde schrifue. Till dett andett benechte h: Hans welb: Sturing Bohll nogentid att haffue giffuet hannem 666 onde ord for verdslige sager att skrifue, meente att verre ulougligt att giffue saadan proff beskreffuen, den uaffuidendis dett paa galt. Till den tredie beskyldning belangende den zeddell hand haffuer schreffuitt, fremblagde hand en anden welb: Christoffer Gøyes egen seddell, udj huilchen hand tillader alle och en huer att schrifue huis klagemaall for vold och urett dennem att kunde verre hendt, formeenendis sig derfor i denne post ingen urett att haffue giort. For dett sidste fremblagde hand tuende sine gode skudzmaall, dett ene tagen den 25. maij 1623 och aff 24 mend i Effuie prestegield forseiglett, dett andett tagen ochsaa aff 24 mend mett prousten anno 1628, udj huilche mænige almue i Effuie prestegield tacher h: Hansz ald ære och gode for hans flittig och tro tieneste baade inden och uden kirchen etc.

Da effter tiltall, giensuar och denne sags lejlighed befindis h: Hansz Mariager dtt verre steffnd for 3 poster. Den første,

fordj hand beffatter sig mett werdslige sager, den anden, att hand foretager sig clammer och trette imod sin øffrigheid, och den tredie, att hand haffuer verrett advarett och iche rammett bod der paa. Belangende de tuende sidste kunde vj iche kiende aff de documenter for osz nu er lagt i rette, h: Hansz att verre schyldig udj. Men huad den første post belanger, om werdslige sager, kunde vi iche rettere forefinde, end att her Hansz haffuer jo schreffnen den zeddell, h: Niels vidnett om, imod ordinantzen folio 34, dog effter almuens begiering, och bør hand derfor att giffue till kongl: majest: 8 ørtuger och 23 m.₧, effterdj dett er den første gang hannem lougligen er offuerbevist att skriffue i nogen verdslig sag. Och er hand her hosz alvorligen paamindt sig fra sligt verdsligt att entholde, saa frembt hand iche derfor vill straffis som vedbør effter ordinantzen. Till windiszbyrd under voris capittels segell.

Welb: Christoffer Giøye och her Niels Pedersøn.

Capitell j Staffuanger kiendis och giør witterligt, att aar effter Guds byrd 1629 den 12. maij paa voris capittels husz, offuerverendis etc. (de samme som foreg.), waar schichett for osz Peder Christenszøn paa ytre Nesze i Ordall sogen mett fuldmacht paa erlig och welb: mand Christoffer Giøye, kongl: majest: beffalingsmand offuer Agdesiden, hans vegne, efftersom hand den 12. febru: sidstforleden haffde forhuerffuett en capittels affsegt, liudendis att hand mett sin vederpart, haederlig och wellerdt mand h: Niels Pedersøn, sogneprest
668 i Settersdall och proust i Raabygde laugett, schulde till denne dag møde her paa voris capittels husz, huilchen hand haffde steffnt, fordj hand haffuer sig understaaett och tilfordristett att tage och giffue fra sig beskreffuen under dannemends indsegell her Hans M ari a g e r s skudzmall, som er en werdslig sag anrørende och der med indfalder udi tingschrifffuerens bestilling, huilchett hand formeener att verre imod hans jurament och hans kald och embede effter ordinantzen, saa och for alt huis ydermeere hand kand haffue hannem till att tale, item